

Bronzealder: Højbyggerne

I Danmark begyndte man at støbe smykker og våben i bronze for 4000 år siden. I Grækenland var bronzealderen opstået 1000 år før.

Både i Centraleuropa og i Sydsandinavien opstod nye rangdelte samfund. Magt og status blev demonstreret med guld og bronze. Bygningen af tusindvis af enorme gravhøje var et markant udtryk for, hvad det nye samfund kunne præstere.

Der opstod nye byggeskikke. Man boede i gårde, der lå spredt ud over landskabet. Nogle huse var meget store, op til 500 kvadratmeter. De kunne huse familier fra samfundets top. Fornemme våben og smykker fulgte udvalgte mænd og kvinder i gravene. Aldrig før er så store rigdomme blevet lagt i jorden. Det var gravgaver til de døde og offergaver til de magter, der kunne sikre frugtbarhed.

Bronzealderens verden er stadig meget synlig med de tusinder af gravhøje, som ses i det danske landskab.

Bronze Age: The Barrow builders

In Denmark, bronze casting of jewellery and weaponry began 4,000 years ago; in Greece, the Bronze Age arose 1,000 years earlier.

Both in Central Europe and in Southern Scandinavia, a large number of ranked societies emerged. Power and status were demonstrated by gold and bronze. The building of enormous burial mounds was a distinctive expression of the superior skills of this new society.

New building practices evolved in the settlements. The people lived mainly on individual and scattered farm-

steads. Some of the longhouses were very large, up to 500 square metres. They may have housed leading families in society. Fine weaponry and jewellery followed chosen men and women to their graves. Never before had such great riches been placed in the ground. These were grave goods for the dead and sacrificial offerings for the powers responsible for fertility.

The world order of the Bronze Age is still all in evidence in the thousands of burial mounds that characterise the Danish landscape.

Bronzezeit: Die Hügelbauer

In Dänemark begann man vor 4.000 Jahren, Schmuck und Waffen aus Bronze zu schmieden. In Griechenland hatte die Bronzezeit bereits 1.000 Jahre früher begonnen.

Sowohl in Zentraleuropa als auch in Südsandinavien entstanden neue – nach Rang gegliederte Gemeinwesen. Man demonstrierte seine Macht und seinen Status durch Gold und Bronze. Die enormen Grabhügel waren ein markanter Ausdruck der neuen Gesellschaftsordnung.

In den Siedlungen kamen neue Bauweisen auf. Man lebte überwiegend in Einzelhöfen, die in der Landschaft

verstreut lagen. Für die bedeutendsten Sippen des Gemeinwesens wurden bis zu 500 m² große Langhäuser errichtet. Edle Waffen und Schmuckstücke wurden ausgewählten Männern und Frauen mit ins Grab gegeben. Nie zuvor verschwanden so große Reichtümer im Boden in Form von Grabbeigaben für die Toten und Opfergaben für die Mächte, die Fruchtbarkeit schenkten.

Die Welt der Bronzezeit ist noch heute durch Tausende von Grabhügeln sichtbar, die die dänische Landschaft prägen.

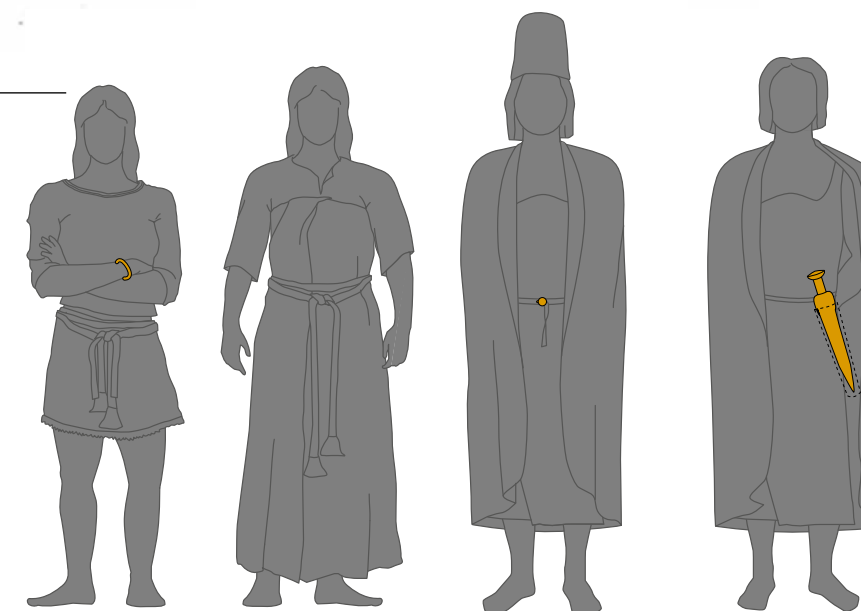
Højbyggeri var en stor begivenhed, der samlede mennesker fra hele egnen. Tørven skulle skæres, transporteres og stables og endelig skulle der festes. Det var en anledning til at møde fjerne slægtninge, udveksle viden og indgå aftaler.

Bronzealderens støbeteknik var avanceret. Smykkets mønster blev stemplet i en voksmodel. Udenpå modellen blev bygget en lerform, som den flydende bronze blev hældt ind i. Voksen smeltede og efterlod et aftryk i leret, som bronzen fyldte ud.

HØJFOLKET

Nogle høje blev konstrueret, så kisten med den døde blev bevaret. Derfor har vi i Danmark en unik samling af 3500 år gamle dragter. Mandsdragten bestod af kjortel og kappe og kvindedragten af enten kort eller langt skørt med bluse.

OLDTIDSKIRKEGÅRDEN

Fra Danmark kendes mere 20.000 høje fra bronzealderen. I området omkring Ydby Hede, Kløvenhøj og Dover Plantage ligger samlet næsten 80 gravhøje. Det er den største samling af høje på ét sted. Langt de fleste høje er bygget i bronzealderen, hvor højbyggeriet udgjorde et rent byggeboom.

HØJ I HATTEN

I store dele af Europa har hatten haft en særlig symbolsk betydning. Derfor har man lagt fine uldhatte i graven – endda to i den samme grav – eller ridset en hat i sten eller ofret en hat af guld.

VIDSTE DU ...

- at der er skåret 700.000 tørv af græsmarker for at bygge en storhøj? Det er 7 fodboldbaner.
- at man holdt bier for at få voks til bronzestøbning og honning til mjød?
- at sværdet blev opfundet i bronzealderen?

FÅ MERE VIDEN

Danmarks
Oldtid i
Landskabet

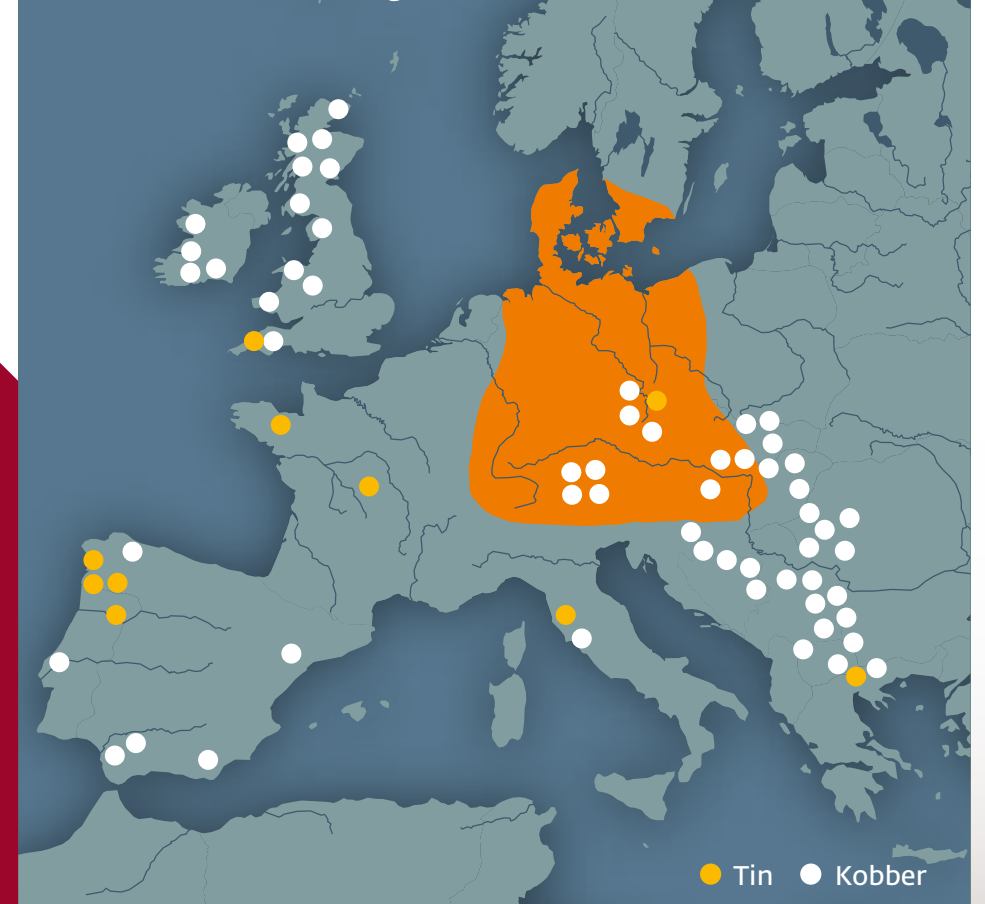

Fortællinger
fra Fortiden

TÆTTE FORBINDELSER

Bronze er en blanding af kobber og tin. Det findes forskellige steder i Europa. I det fremhævede område delte man ideer om gravslik, våben, mode mm.

TIDSLINJE

1400 f.Kr. Vi kender ikke det nøjagtige antal, men i løbet af 5-600 år byggede man omkring 20.000 gravhøje i Danmark.

1400 f.Kr. Solvognen fra Trundholm blev ofret i mosen. Det er en enestående figur, som måske gengiver ideen om, at solen blev kørt hen over himlen.

1600 f.Kr. Med centrum i Mykene i Grækenland fandtes en rig og berejst bronzealdercivilisation. Den berømte løveport er indgang til borgen.

1330 f.Kr. Tutankhamon var en ægyptisk drengekonge, der regerede fra 1333-1323. Hans grav var fantastisk rigt udsmykket og den blev fundet næsten urørt i 1922.

700-500 f.Kr. Lurerne blev ofret parvis. Deres toner er mørke rungende naturtoner, som har lydt ved ceremonier og fester. De fleste lurer er fundet i Danmark.

1950 Bronzealderens lurer bruges i nutiden som kvalitetsstempel for smør.

1935 De fantastiske genstande fra bronzealderen kan ses som symboler på en storslået kultur. Derfor blev de f.eks. brugt i nazisternes propaganda.

Gravhøje i alle størrelser

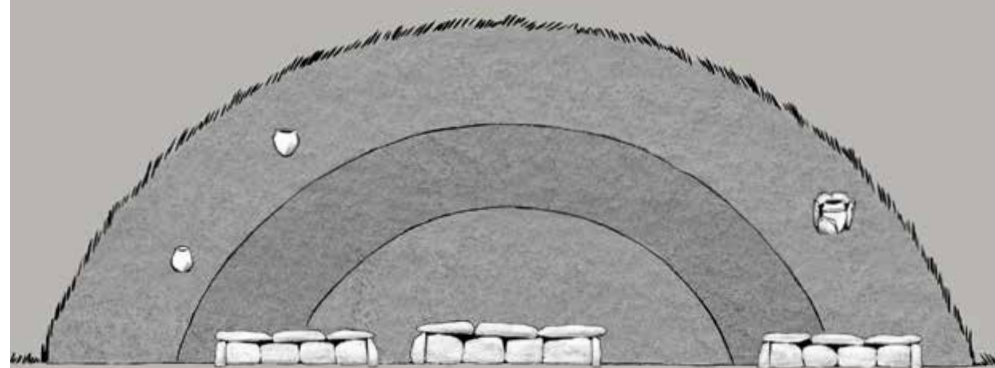
Den centrale del af Ydby Hede blev købt og fredet i 1916 af lokale borgere for at beskytte højene mod dyrkning og tilplantning. Deres fremsyn har givet os et fortidsminde af national betydning.

I selve heden findes 32 høje i alle størrelser – fra små tuer på 7 x 0,3 m til storhøje på op til 28 x 5 m. De fleste høje er rundhøje, men der ligger også enkelte langhøje. Kun få af højene er blevet udgravet. I nogle af de små høje er der gjort fund fra bondestenalder, men de monumentale storhøje er uden tvivl opført i ældre bronzealder, for 3500-3000 år siden.

Højene lå også dengang i et åbent landskab med vidt udsyn. I nærheden har der ligget bopladser med huse og marker, men deres nøjagtige placering kendes ikke. Dengang var der ikke meget hede i Thy, og på højene har der formentlig groet græs og urter.

FLERE HØJE I ÉN

Different shapes and sizes

The central part of Ydby Hede was acquired and brought under a conservation order in 1916 by local residents seeking to protect the barrows from the impacts of land cultivation.

The heath itself contains 32 barrows of all sizes – from low mounds of 7 x 0.3 m to imposing ones of 28 x 5 m. The majority of the barrows are round barrows, but there are also long barrows. Only a few of the barrows have been excavated. In some of the small barrows, finds were made from the Neolithic Period, while the monumental great barrows date, without doubt, from the Early Bronze Age, 3,500-3,000 years ago.

Then, as now, the barrows would have been surrounded by open countryside, with an unobstructed view of the landscape. Nearby, there would have been settlements of houses and cultivated fields. At that time, there was little heathland in Thy, and the barrows are likely to have been covered in grasses and herbaceous plants

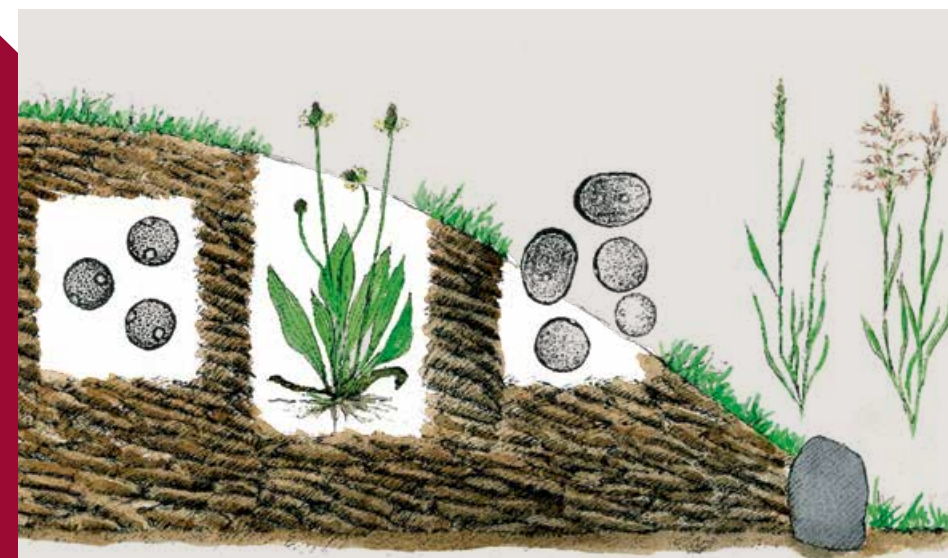
Grabhügel in allen Größen

Der zentrale Teil von Ydby Hede wurde 1916 von lokalen Bürgern gekauft und unter Denkmalschutz gestellt, um die Hügel vor Überpflügen und Bepflanzen zu sichern. Diesem Weitblick verdanken wir ein vorgeschichtliches Denkmal von nationaler Bedeutung.

Auf der Heide gibt es 32 Hügel in allen Größen – kleine mit Abmessungen von 7 x 0,3 m und große Hügel von bis zu 28 x 5 m. Die meisten sind Rundhügel, aber es gibt auch einzelne Langhügel. Nur wenige wurden ausgegraben. In einigen der kleinen Hügel wurden jedoch Funde aus der Bauernsteinzeit gemacht, während die monumentalen großen Hügel zweifellos in der frühen Bronzezeit vor 3.500-3.000 Jahren errichtet wurden.

Die Hügel lagen auch damals in einer offenen Landschaft mit weitem Blick. In der Nähe lagen Siedlungen mit Häusern und Feldern, deren genaue Lage jedoch unsicher ist. Damals gab es nicht viel Heide in Thy, so dass auf den Hügeln vermutlich Gras und Kräuter wuchsen.

Højene er bygget af græstørv. Nogle er opført i flere omgange, hvor et nyt lag tørv blev lagt på en mindre høj i forbindelse med en ny begravelse. En stor høj kan således rumme flere grave. Måske blev medlemmer af samme slægt begravet i samme høj?

PLANTESPOR

I og under højene kan der findes blomsterstøv – pollen – fra de planter, der voksede her i oldtiden. I Thy rummer højene især pollen af græsser og vejbred. Det viser, at området har været præget af store, åbne overdrev med flokke af græssende husdyr.

Høje og hulveje

Under den sidste istid var Thy dækket af en tyk iskappe. Da isen smeltede, efterlod den enorme dynger af ler, sand, grus og sten, som dannede nutidens bakkelandskab.

Gravhøjene på Ydby Hede ligger meget synligt på toppen af et bakkeud mod Skibsted Fjord, som er en del af Limfjorden. Øst for lavningen Brokær fortsætter højene op på halvøen Boddum, der i stenalderen var en ø. Bakkerne er furede af kløfter med gamle vejspor, der fra begge sider fører ned til fjorden.

Hulvejene følger højene helt ned til bakkens fod, og selv om vejenes alder ikke kendes, er nogle af dem sikkert flere tusind år gamle lige som højene. Limfjorden var en hovedfærdselsåre i oldtiden og langt op i historien. De mange høje og vejspor ved Ydby Hede viser, at stedet har været af betydning gennem årtusinder.

Barrows and sunken roads

During the last Ice Age, Thy was covered in a thick ice cap. When the ice melted, it left behind vast deposits of clay, sand, gravel and stone, which formed today's rolling landscape.

The Ydby Hede barrows are very prominently located at the top of a hill facing Skibsted Fjord, part of the Lim Fjord. East of the Brokær lowland, the barrows continue to the Boddum peninsula, which was an island in the Neolithic Period. The slopes on both sides are furrowed by ancient road tracks leading down to the fjord.

The sunken roads follow the barrows all the way down to the foot of the hill, and although the age of the roads has not been established, some are likely to be several millennia old, like the barrows. The many barrows and road tracks at Ydby Hede indicate that this location was important for thousands of years.

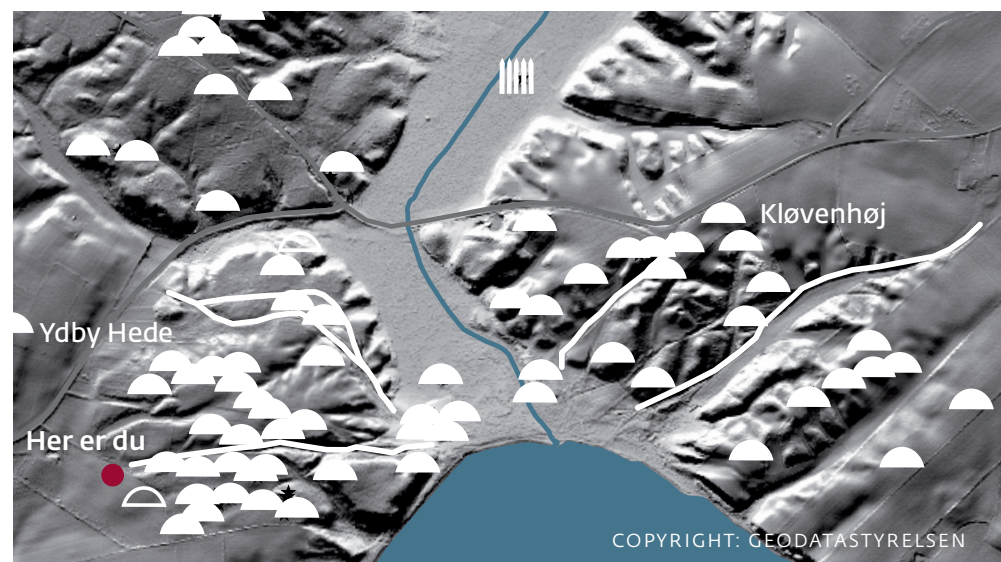

Hügel und Hohlwege

Während der letzten Eiszeit war Thy von einer dicken Eiskappe bedeckt. Als das Eis schmolz, hinterließ es enorme Mengen von Ton, Sand, Kies und Steinen, die die heutige Hügellandschaft formten.

Die Grabhügel bei Ydby Hede liegen deutlich sichtbar auf der Kuppe eines Höhenzuges zum Skibsted Fjord, der ein Arm des Limfjords ist. Östlich der Niederung Brokær verlaufen die Hügel weiter auf der Halbinsel Boddum, die in der Steinzeit eine Insel war. Die Hügel sind von Schluchten und alten Fahrspuren zerfurcht, die von beiden Seiten zum Fjord hinunterführen.

Die Hohlwege folgen den Grabhügeln bis zum Fuß des Höhenzuges. Zwar ist das Alter der Wege nicht bekannt, einige sind jedoch genau wie die Hügel sicher mehrere tausend Jahre alt. Die vielen Hügel und Wegespuren bei Ydby Hede zeigen, dass der Ort jahrtausendlang von Bedeutung war.

På kortet ses de mange høje på Ydby Hede og på Boddum øst for Brokær (▲). Midt ude i det lave, fugtige kær ligger et lille middelaldervoldsted, Voldhøj (||||). Man kan følge hulvejene ned til fjorden og videre op til Kløvenhøj på Boddum.

SKIBSTED FJORD

Der kendes mange afbildninger af skibe fra nordisk bronzealder, både på metalgenstande og hugget i sten. Endnu har man ikke fundet skibene selv, men uden tvivl har der været livlig sejlads på fjorden. Kontakten med omverdenen var meget vigtig.

Den kløvede høj

Kløvenhøj og dens nabohøje har ligget her i mere end 3.000 år. Kløvenhøj har fået sit navn efter kløften i toppen af højen. Kløften blev gravet for over 100 år siden – sikkert af skattejægere. Fra toppen af Kløvenhøj ser man ud over et dramatisk bakkelandskab, skabt af isen under sidste istid. De dybe kløfter i bakkernes sider er eroderet af overfladevand efter, at isen var smeltet.

Hele området omkring Ydby og Kløvenhøj rummer mange spor fra oldtiden. Mod sydvest ser man over mod de mange gravhøje på Ydby Hede. Følger man hulvejen ned mod vandet, kan man gå op til højene på den anden side af lavningen Brokær. I en lysning i Dover Plantage ligger to imponerende langhøje fra bronzealderen, 54 og 63 m lange. I Thy kaldte man langhøje uden sten for "Daaser" og langhøje med store sten for "Kouer".

A cloven barrow

Kløvenhøj and its neighbouring barrows date back more than 3,000 years. The name Kløvenhøj (Dan. Kløve = cleave) stems from the cleft at the top of the barrow, dug 100 years ago, presumably by treasure hunters. The top of Kløvenhøj offers a view over a dramatic glaciated hilly landscape, created during the last Ice Age. The deep furrows in the hillsides were created by surface water erosion following the melting of the ice cap.

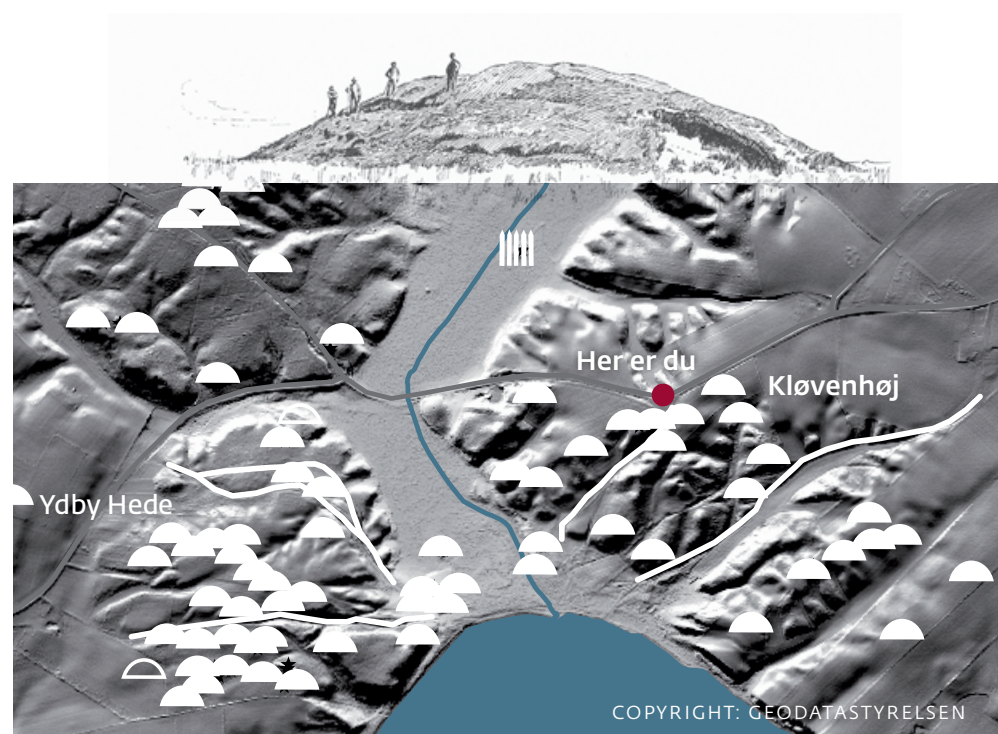
The entire area surrounding Ydby and Kløvenhøj contains many traces of prehistoric Denmark. The view southwest is of the many barrows at Ydby Hede. The route along the sunken road down towards the water leads to the barrows on the other side of the Brokær lowland. A clearing inside Dover Plantation contains two impressive Bronze Age long barrows, 54 and 63 m long.

Der gespaltete Weg Hügel

Kløvenhøj und die Nachbarhügel liegen hier seit über 3.000 Jahren. Kløvenhøj (dän. kløve = spalten) hat seinen Namen nach der Kluft auf der Kuppe, die vor über 100 Jahren gegraben wurde, sicher von Schatzjägern. Von der Hügelkuppe aus schaut man über eine dramatische Hügellandschaft, die während der letzten Eiszeit vom Eis geformt wurde. Die tiefen Klüfte an den Flanken der Hügel wurden vom Oberflächenwasser nach dem Schmelzen des Eises ausgewaschen.

Das ganze Gebiet um Ydby und Kløvenhøj enthält zahlreiche Spuren aus vorgeschichtlicher Zeit. Gegen Südwesten überblickt man die vielen Grabhügel auf Ydby Hede. Folgt man dem Hohlweg zum Wasser hinunter, so kann man auf der anderen Seite von der Niederung Brokær zu den Hügeln hinaufgehen. In einer Lichtung im Wald Dover Plantage liegen zwei eindrucksvolle Langhügel aus der Bronzezeit, 54 und 63 m lang.

Boddum var i stenalderen en ø, og lavningen Brokær var et sund med åbent vand, der adskilte øen fra Thy. På Ydby Hede og ved Kløvenhøj er mange gravhøje (▲). Midt ude i det lave, fugtige kær ligger et lille middelaldervoldsted, Voldhøj (||||). Der er ikke adgang til kæret.

Gravning i en høj på Fur, 1893

GRAVRØVERE

Sagn om plove af guld og andre skatte i højene fristede mange gravrøvere til at prøve lykken. Hvis en ko på gården pludselig døde eller andre ulykker skete, troede man, at de underjordiske, der boede i højen, hævnede sig. Så blev gravningen indstillet.

Bronzealder: Højbyggerne

I Danmark begyndte man at støbe smykker og våben i bronze for 4000 år siden. I Grækenland var bronzealderen opstået 1000 år før.

Både i Centraleuropa og i Sydsandinavien opstod nye rangdelte samfund. Magt og status blev demonstreret med guld og bronze. Bygningen af tusindvis af enorme gravhøje var et markant udtryk for, hvad det nye samfund kunne præstere.

Der opstod nye byggeskikke. Man boede i gårde, der lå spredt ud over landskabet. Nogle huse var meget store, op til 500 kvadratmeter. De kunne huse familier fra samfundets top. Fornemme våben og smykker fulgte udvalgte mænd og kvinder i gravene. Aldrig før er så store rigdomme blevet lagt i jorden. Det var gravgaver til de døde og offergaver til de magter, der kunne sikre frugtbarhed.

Bronzealderens verden er stadig meget synlig med de tusinder af gravhøje, som ses i det danske landskab.

Bronze Age: The Barrow builders

In Denmark, bronze casting of jewellery and weaponry began 4,000 years ago; in Greece, the Bronze Age arose 1,000 years earlier.

Both in Central Europe and in Southern Scandinavia, a large number of ranked societies emerged. Power and status were demonstrated by gold and bronze. The building of enormous burial mounds was a distinctive expression of the superior skills of this new society.

New building practices evolved in the settlements. The people lived mainly on individual and scattered farm-

steads. Some of the longhouses were very large, up to 500 square metres. They may have housed leading families in society. Fine weaponry and jewellery followed chosen men and women to their graves. Never before had such great riches been placed in the ground. These were grave goods for the dead and sacrificial offerings for the powers responsible for fertility.

The world order of the Bronze Age is still all in evidence in the thousands of burial mounds that characterise the Danish landscape.

Bronzezeit: Die Hügelbauer

In Dänemark begann man vor 4.000 Jahren, Schmuck und Waffen aus Bronze zu schmieden. In Griechenland hatte die Bronzezeit bereits 1.000 Jahre früher begonnen.

Sowohl in Zentraleuropa als auch in Südsandinavien entstanden neue – nach Rang gegliederte Gemeinwesen. Man demonstrierte seine Macht und seinen Status durch Gold und Bronze. Die enormen Grabhügel waren ein markanter Ausdruck der neuen Gesellschaftsordnung.

In den Siedlungen kamen neue Bauweisen auf. Man lebte überwiegend in Einzelhöfen, die in der Landschaft

verstreut lagen. Für die bedeutendsten Sippen des Gemeinwesens wurden bis zu 500 m² große Langhäuser errichtet. Edle Waffen und Schmuckstücke wurden ausgewählten Männern und Frauen mit ins Grab gegeben. Nie zuvor verschwanden so große Reichtümer im Boden in Form von Grabbeigaben für die Toten und Opfergaben für die Mächte, die Fruchtbarkeit schenkten.

Die Welt der Bronzezeit ist noch heute durch Tausende von Grabhügeln sichtbar, die die dänische Landschaft prägen.

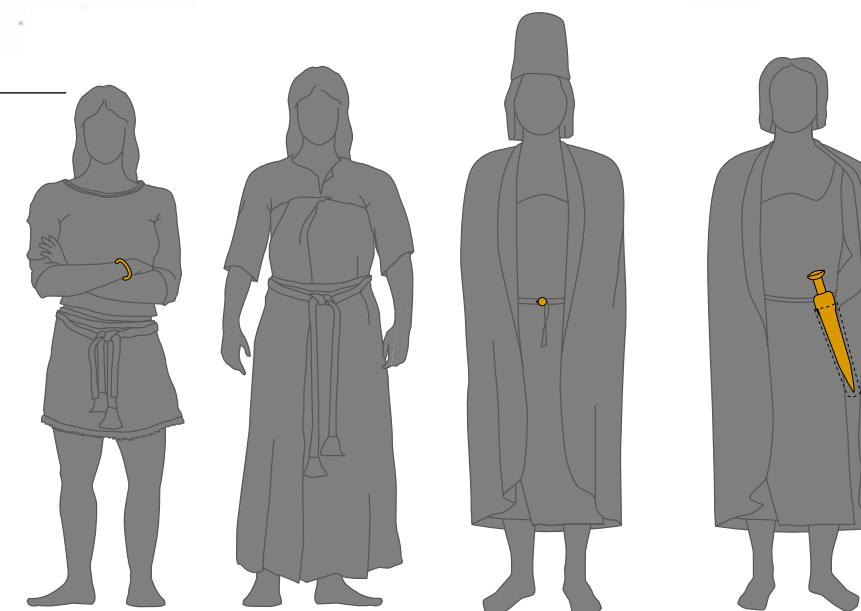
Højbyggeri var en stor begivenhed, der samlede mennesker fra hele egnen. Tørven skulle skæres, transporteres og stables og endelig skulle der festes. Det var en anledning til at møde fjerne slægtninge, udveksle viden og indgå aftaler.

Bronzealderens støbeteknik var avanceret. Smykkets mønster blev stemplet i en voksmodel. Udenpå modellen blev bygget en lerform, som den flydende bronze blev hældt ind i. Voksen smeltede og efterlod et aftryk i leret, som bronzen fyldte ud.

HØJFOLKET

Nogle høje blev konstrueret, så kisten med den døde blev bevaret. Derfor har vi i Danmark en unik samling af 3500 år gamle dragter. Mandsdragten bestod af kjortel og kappe og kvindedragten af enten kort eller langt skørt med bluse.

OLDTIDSKIRKEGÅRDEN

Fra Danmark kendes mere 20.000 høje fra bronzealderen. I området omkring Ydby Hede, Kløvenhøj og Dover Plantage ligger samlet næsten 80 gravhøje. Det er den største samling af høje på ét sted. Langt de fleste høje er bygget i bronzealderen, hvor højbyggeriet udgjorde et rent byggeboom.

HØJ I HATTEN

I store dele af Europa har hatten haft en særlig symbolsk betydning. Derfor har man lagt fine uldhatte i graven – endda to i den samme grav – eller ridset en hat i sten eller ofret en hat af guld.

VIDSTE DU ...

- at der er skåret 700.000 tørv af græsmarker for at bygge en storhøj? Det er 7 fodboldbaner.
- at man holdt bier for at få voks til bronzestøbning og honning til mjød?
- at sværdet blev opfundet i bronzealderen?

FÅ MERE VIDEN

Danmarks
Oldtid i
Landskabet

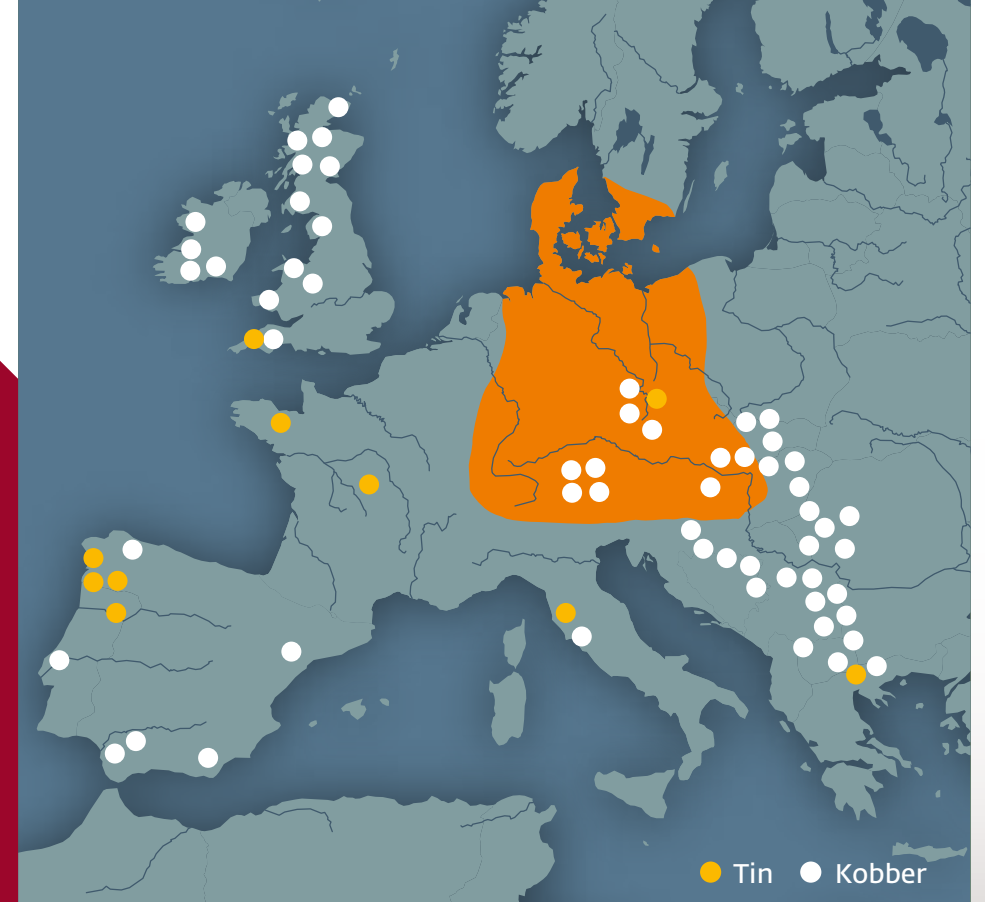

Fortællinger
fra Fortiden

TÆTTE FORBINDELSER

Bronze er en blanding af kobber og tin. Det findes forskellige steder i Europa. I det fremhævede område delte man ideer om gravslik, våben, mode mm.

TIDSLINJE

1400 f.Kr. Vi kender ikke det nøjagtige antal, men i løbet af 5-600 år byggede man omkring 20.000 gravhøje i Danmark.

1400 f.Kr. Solvognen fra Trundholm blev ofret i mosen. Det er en enestående figur, som måske gengiver ideen om, at solen blev kørt hen over himlen.

1600 f.Kr. Med centrum i Mykene i Grækenland fandtes en rig og berejst bronzealdercivilisation. Den berømte løveport er indgang til borgen.

1330 f.Kr. Tutankhamon var en ægyptisk drengeskonge, der regerede fra 1333-1323. Hans grav var fantastisk rigt udsmykket og den blev fundet næsten urørt i 1922.

700-500 f.Kr. Lurerne blev ofret parvis. Deres toner er mørke rungende naturtoner, som har lydt ved ceremonier og fester. De fleste lurer er fundet i Danmark.

1935 De fantastiske genstande fra bronzealderen kan ses som symboler på en storslået kultur. Derfor blev de f.eks. brugt i nazisternes propaganda.

1950 Bronzealderens lurer bruges i nutiden som kvalitetsstempel for smør.

